

Deltaprogramma

Het Deltaprogramma: een nieuwe aanpak

Concept Deltabeslissing Zoetwater

A-501
WATER

In Nederland hebben we niet altijd voldoende zoet water op het juiste tijdstip, op de juiste plek en van de juiste kwaliteit. In de zomer, tijdens langdurige droge perioden, treden nu al watertekorten op en ontstaan er knelpunten in de wateraanvoer en door verzilting. Om Nederland voor te bereiden op de toekomst gaan we naar een nieuwe strategie die zich richt op het oplossen van knelpunten en het benutten van kansen.

Een nieuw zoetwaterbeleid: 5 doelen

Een doelmatig en duurzaam zoetwaterbeleid richt zich op het aanbod en op de effectieve benutting van zoetwater. Maar ook op zuiniger omgaan met zoet water door gebruikers en beheerders. Zoet water is belangrijk voor onze economie. Maar liefst 17% van het Bruto Nationaal Product wordt verdiend dankzij onze gunstige ligging aan de monding van rivieren en de beschikbaarheid van zoet water. Zoet water is ook van belang om onze unieke natuur te beschermen en om leefbare steden te hbehouden. Rijk, regio en gebruikers delen het belang dat we aan zoet water hechten en de ambitie om het watersysteem op orde te houden en waar mogelijk te verbeteren ten behoeve van economie en leefbaarheid. We gaan uit van de volgende 5 generieke doelen voor zoet water waarmee we niet alleen knelpunten willen oplossen maar ook kansen willen benutten.

1. Beschermen van maatschappelijk gezien cruciale gebruiksfuncties.
2. Bevorderen concurrentiepositie van Nederland.
3. Streven naar een gezond en evenwichtig watersysteem.
4. Beschikbaar water zo effectief en zuinig mogelijk gebruiken.
5. Stimuleren van waterkennis, -kunde en -innovatie.

Aanpak via een voorkeurstrategie, voorzieningenniveau en concrete maatregelen

Om de doelen zoveel mogelijk te bereiken gaan we verschillende dingen doen.

1. De voorkeurstrategie bepalen. Dit zijn de keuzen in het hoofd- en regionaal watersysteem voor de korte termijn en het agenderen van de mogelijkheden voor de lange termijn om adaptief op ontwikkelingen – zoals klimaatverandering – te kunnen reageren.
2. Via het voorzieningenniveau geven we duidelijkheid over de watervoorziening in normale en droge situaties met bijbehorende risico's en kunnen we de inspanningen van Rijk, regio en gebruikers optimaliseren. Hiermee vergroten we het zoetwater bewustzijn en stimuleren we zuinig en effectief watergebruik.
3. Een uitvoeringsprogramma opstellen: het Deltaplan Zoetwater. Dit programma bevat zowel korte- als langere termijn maatregelen, investeringen en instrumenten voor de verschillende overheden en gebruikers.

De voorkeurstrategie

De voorkeursstrategie bevat onze aanpak om het systeem flexibeler en minder kwetsbaar te maken en om de nationale doelen te halen. Er zijn een aantal structurerende keuzes gemaakt, als basis voor de inzet van maatregelen. Zo zijn rijk, regio en gebruikers gezamenlijk verantwoordelijk om zoet water tekorten te voorkomen. Door maatregelen te nemen in het hoofdwatersysteem én in de regio én bij gebruikers zorgen we voor een robuust systeem.

Het bestaande (hoofd)watersysteem behouden we als buffer en aanvoerroute voor zoetwater om cruciale functies, zoals kwetsbare natuur en de stabiliteit van keringen, te beschermen en de economische positie van Nederland te bevorderen.

Dit betekent dat we in ieder geval tot 2050 West Nederland en delen van de Zuidwestelijke Delta niet willen laten verzilten en de strategische functie van het IJsselmeer behouden. Op de Hoge Zandgronden en de Zuidwestelijke Delta zonder aanvoer kiezen we er voor om te investeren in zelfvoorzienendheid en innovatie, in plaats van nieuwe grootschalige aanvoerroutes. Andere ingrijpende, nietnatuurlijke maatregelen stellen we zo lang mogelijk uit. Zo vindt er bijvoorbeeld zeker tot 2050 geen aanpassing plaats van de afvoerdeling van de grote rivieren bij laagwater. Deze maatregel blijkt op deze termijn niet kosteneffectief. Met deze aanpak voorkomen we de noodzaak van grootschalige functie-wijzigingen.

Op langere termijn kunnen we, afhankelijk van de klimaatverandering, voor de keuze komen te staan om vaker en in meer gebieden het beschikbare aanbod aan water te accepteren en/of meer ingrijpende maatregelen te treffen. De reële opties hiervoor houden we open.

De hoofdkeuzen voor het hoofdwatersysteem zullen tot 2050 bestaan uit een selectie van de volgende maatregelen:

- het instellen van een flexibeler waterpeil in IJsselmeer en Markermeer (grotere zoetwatervoorraad);
- het overwegen van “bellenpluimen” in de Nieuwe Waterweg (zout water tegenhouden);
- het uitbreiden van de wateraanvoer naar West Nederland bij calamiteiten (KWA+);
- extra water van de Waal naar de Maas sturen door het Maas-Waalkanaal of bij Sint Andries;
- verbeterde zoet-zoutscheidingen bij sluizen.

De keuzen in het regionale systeem variëren per regio.

Ook hierbij gaat het zowel om knelpunten oplossen als om kansen benutten. De regionale zoetwatervoorziening in laag Nederland is afhankelijk van afgestemde investeringen in het regionaal- en hoofdwatersysteem waar het de KWA betreft. Kansrijke investeringen in het regionale systeem in laag Nederland zijn verder:

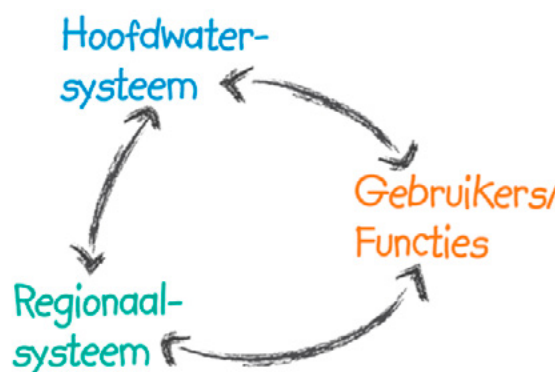
- waterconservering in het oppervlaktewater (bijvoorbeeld door flexibel peilbeheer) en in het grondwater;
- het beperken van doorspoelen door peilopzet en op termijn aanpassen omstandigheden voor gebruikers
- maatregelen bij gebruikers.

In hoog Nederland ligt de focus op het vergroten van de grondwatervoorraad. Dit gebeurt door gezamenlijke maatregelen bij waterbeheerders en gebruikers gericht op het tegengaan van het uitzakken van de grondwaterstanden en het verhogen van de grondwaterstanden in het voorjaar. Investerings kunnen daarnaast gericht worden op het vergroten van de vochtbuffer in de wortelzone.

Het voorzieningenniveau

De zoetwatervoorziening vergt een samenspel van beheer van het hoofdwatersysteem en het regionaal watersysteem en maatregelen bij gebruikers. Goede afspraken kunnen bijdragen aan de doelmatigheid en duurzaamheid van dit samenspel.

Op dit moment zijn er al de nodige afspraken over de zoetwatervoorziening. Bijvoorbeeld via waterakkoorden, de verdringingsreeks, peilbesluiten en via de GGOR (gewenst grondwater- en oppervlaktewater regime).

Deze afspraken zijn niet altijd duidelijk voor de gebruikers en zijn meestal niet vertaald in expliciete risico's op een tekort aan water van voldoende kwaliteit. Als er meer transparante afspraken zijn over waar een gebruiker op kan rekenen en welke risico's daarbij spelen, kan een gebruiker daar beter zijn investeringen op afstemmen.

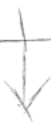
Om te kijken hoe het voorzieningenniveau in de praktijk kan gaan werken, zijn in diverse gebieden en in het hoofdwatersysteem pilots uitgevoerd. De regio's waren enthousiast bij het aanmelden en het doorlopen van de pilots. Zonder uitzondering werd aangegeven dat het proces naar meer transparantie en explicitering van grenzen een positieve bijdrage kan geven in het optimaliseren van de

zoetwatervoorziening en de afstemming tussen overheid en gebruikers. De pilots gaven aan dat een gestructureerd voorzieningenniveau een positieve impuls kan geven aan processen om met gebruikers de zoetwatervoorzieningen robuuster en doelmatiger te maken. Voor gebruikers is het van belang te weten hoeveel en welk water beschikbaar is, zowel in normale als in droge perioden.

De urgentie en behoeften van de gebruikers verschilt sterk per gebied en functie. Voor de regionale uitwerking wordt daarom een gefaseerde aanpak voorgesteld:

1. Gestructureerd inzicht geven in:

- Gegevens over bijvoorbeeld (grond-) waterpeilen en waterkwaliteit & risico's
- Afspraken (wat ligt vast) en crisisbeheersing (beheerruimte en proces)

2. Dialoog voeren – overheden en gebruikers – over de betekenis van de informatie

3. In afstemming optimalisatie van afspraken en inspanningen. Gericht op:

- Doelmatigheid en duurzaamheid
- Stimuleren innovaties, kennisontwikkeling
- Solidariteit en legitimiteit

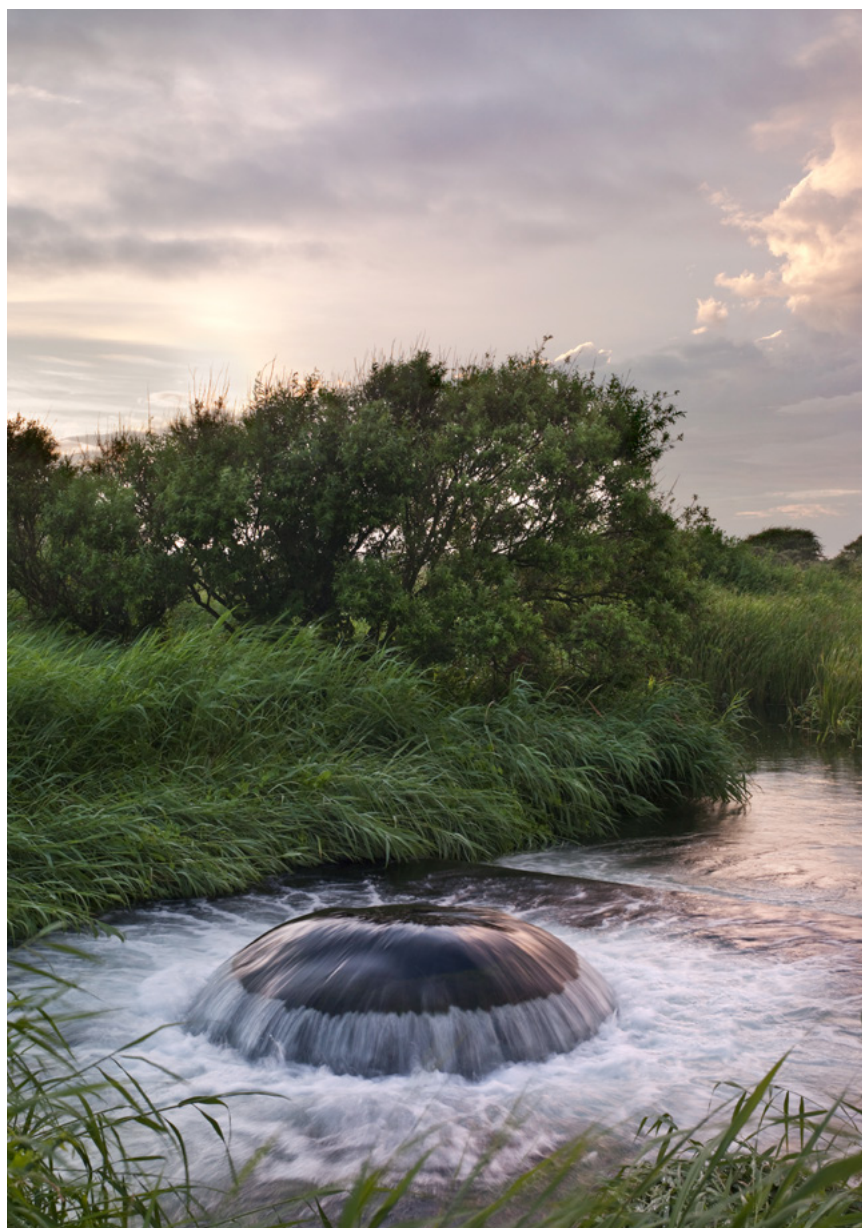
Niet alleen de diepgang van het proces maar ook de aard en het schaalniveau van de informatie kan per gebied en functie variëren afhankelijkheid van behoefte en (technische) haalbaarheid.

De regionale uitwerking moet passen binnen een nationaal kader. In dat kader worden afspraken opgenomen over de nationale belangen, de verdeling van het hoofdwatersysteem en hoe we omgaan met perioden van tekorten (ondermeer de verdringingsreeks). Ook staat daarin aangegeven welke rol we verwachten van de diverse overheden en gebruikers. Dit afsprakenkader moet in 2014 worden vastgesteld en is richtinggevend voor de verdere uitwerking van het voorzieningenniveau (vanaf 2015).

Uitvoeringprogramma

Met investeringen op de korte termijn (tot 2028) gericht op alle schaalniveaus (het hoofdwatersysteem, het regionaal watersysteem en bij de gebruikers) worden de huidige knelpunten opgelost en worden kansen benut. Hierover worden afspraken gemaakt in het Deltaplan Zoetwater.

In het uitvoeringsprogramma geven we ook een doorkijkje naar de maatregelen tot 2050. Voor de lange termijn (na 2050) werken we in adaptatiepaden waarmee kan worden ingespeeld op ontwikkelingen rond klimaatverandering en sociaaleconomische veranderingen. Onderdeel van het uitvoeringsprogramma wordt een innovatieagenda. Hiermee stimuleren we innovatie en veranderingen die bijdragen aan de doelstellingen van het zoetwaterbeleid. Bijvoorbeeld activiteiten gericht op het zuinig en effectief omgaan met water.

Deltaprogramma

Het Deltaprogramma is een nationaal programma. Rijksoverheid, provincies, gemeenten en waterschappen werken hierin samen met inbreng van de maatschappelijke organisaties en het bedrijfsleven. Het doel is om Nederland ook voor de volgende generaties te beschermen tegen hoogwater en te zorgen voor voldoende zoetwater.

Het Deltaprogramma kent negen deelprogramma's:

- Veiligheid
- Zoetwater
- Nieuwbouw en Herstructurering
- Rijnmond-Drechtsteden
- Zuidwestelijke Delta
- IJsselmeergebied
- Rivieren
- Kust
- Waddengebied

Het Deltaprogramma staat onder regie van de deltacommissaris, regeringscommissaris voor het Deltaprogramma.

www.rijksoverheid.nl/deltaprogramma
www.deltacommissaris.nl

Dit is een uitgave van:

Ministerie van Infrastructuur en Milieu

Ministerie van Economische Zaken

Oktober 2013